

**ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΜΕΤΑ
ΤΟ Ν.5090/2024**

**ΜΕΡΟΣ Α΄. ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ
ΒΑΣΙΚΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟ
Ν.4619/2019 ΚΑΙ ΕΝΤΕΥΘΕΝ**

Η ιστορική εξέλιξη της διάταξης του άρθρ. 99 ΠΚ από την εισαγωγή του «παλαιού νέου» ΠΚ (ν.4619/2019) και εντεύθεν αποδεικνύει με τον πιο αντιπροσωπευτικό τρόπο τις καίριες επεμβάσεις που επήλθαν στο γενικό μέρος του Ποινικού Κώδικα, μόλις σε διάστημα πενταετίας, αφού η αναστολή εκτέλεσης της ποινής υπήρξε αντικείμενο τροποποιήσεων -σε διαφορετικά μεν σημεία της- κάθε νόμου που ακολούθησε τον ν.4619/2019. Ακολουθώντας τη διαδρομή της σκέψης και της βούλησης του νομοθέτη, όπως αυτή αποτυπώθηκε άλλοτε αναλυτικά και άλλοτε ακροθιγώς στις οικείες αιτιολογικές εκθέσεις, από την αναγνώριση αναστολής εκτέλεσης της ποινής στους πρωτόπειρους εγκληματίες του παλαιού ΠΚ¹, μεταβήκαμε στον νέο -κατά το έτος 2019- ΠΚ και το ν.4619/2019, ο οποίος επενέβη καταλυτικά στο πεδίο της αναστολής, ορίζοντας πια ότι η δυνατότητα χορήγησής της καταλάμβανε όσους δεν καταδικάστηκαν σε ποινή φυλάκισης άνω των 3 ετών, ανεξάρτητα από το ύψος των προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών, τυπική προϋπόθεση, η οποία απαλείφθηκε. Τούτο, διότι, σύμφωνα με την ΑιτΕκθ: *«η ύπαρξη πολλών μικρών καταδικών για το ίδιο ή για παρόμοια αδικήματα μπορεί να υποδηλώνει αυξημένη παραβατικότητα ή επικινδυνότητα του καταδικασθέντος, η οποία να καθιστά απολύτως αναγκαία την εκτέλεση της ποινής, ακόμα κι όταν το σύνολο των προηγούμενων ποινών δεν υπερβαίνει ένα ορισμένο ύψος (όπως είναι το ένα έτος στον ισχύοντα Κώδικα). Από την άλλη πλευρά, ακόμα και μία βαριά σχετικά καταδίκη είναι πιθανό να μην είναι ενδεικτική αυξημένης παραβατικότητας ή επικινδυνότητας του καταδικασθέντος, αν λ.χ. πρόκειται για ένα βαρύ εξ αμελείας πλημμέλημα. Η συνεκτίμηση των παραγόντων αυτών επαφίεται στο Δικαστήριο, το οποίο οφείλει να αναφέρει συγκεκριμένα τις σχετικές σκέψεις και παραδοχές του ως προς το γιατί η εκτέλεση της ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον καταδικασθέντα από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων.»* (ΑιτΕκθ ν.4619/2019)². Σε διάστημα δύο ετών ο νομοθέτης επανήλθε με

¹ Σύμφωνα με το άρθρ.99 παρ.1 ΠΚ, ως ίσχυε προ του ν.4619/2019: *«Αν κάποιος που δεν έχει καταδικασθεί αμετάκλητα για κακούργημα ή πλημμέλημα σε περιοριστική της ελευθερίας ποινή μεγαλύτερη από ένα έτος, με μία μόνη ή με περισσότερες αποφάσεις που οι ποινές δεν υπερβαίνουν συνολικά το πιο πάνω όριο, καταδικασθεί σε τέτοια ποινή που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, το δικαστήριο με την απόφασή του διατάσσει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής για ορισμένο διάστημα, που δεν μπορεί να είναι κατώτερο από ένα και ανώτερο από τρία έτη, εκτός αν κρίνει με βάση ειδικά μνημονοδόμενα στην αιτιολογία της αποφάσεως στοιχεία ότι η εκτέλεση της ποινής κατά το άρθρο 82 είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον κατάδικο από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων.»* Για το ζήτημα ορ. Λ. Μαργαρίτη- Γ. Νούσκαλη- Ν. Παρασκευόπουλο, Ποινολογία, 2020, σελ.463, με περαιτέρω παραπομπές.

² Ορ. κριτική Λ.Μαργαρίτη, ό.π., σελ.477.

το ν.4855/2021, με έναρξη ισχύος από 12.11.2021, αναθεωρώντας και κρίνοντας πως ο κανόνας χορήγησης της αναστολής εκτέλεσης της ποινής υπό την ευρεία αυτού διατύπωση, καταλαμβάνοντας ακόμη και κατηγορούμενους που έχουν καταδικαστεί στο παρελθόν σε ποινές πρόσκαιρης ή ισόβιας κάθειρξης, πρέπει να περισταλεί ρητά και έτσι, η τυπική προϋπόθεση της ύπαρξης προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών έως 3 έτη αποκλειστικά όμως για εγκλήματα δόλου ή έως και 5 ετών με ειδική αιτιολογία επανήλθε ως ανάχωμα στη χορήγηση της αναστολής εκτέλεσης της ποινής, διατηρηθέντος του ανώτατου ορίου της καταδίκης σε ποινή φυλάκισης έως 3 έτη. Με το ν.5090/2024 εγκαινιάζεται μία νέα εποχή για τον θεσμό της αναστολής εκτέλεσης της ποινής, καθώς ο νομοθέτης ήθελε να βρεθεί κοντά στο καθεστώς του παλαιού Ποινικού Κώδικα (πριν το ν.4619/2019), παράλληλα όμως και μακριά από αυτόν, αυστηροποιώντας τις τυπικές προϋποθέσεις χορήγησης της αναστολής εκτέλεσης της ποινής και καθιστώντας, συνακόλουθα, αυτήν πολυτέλεια για τις πλημμεληματικού χαρακτήρα πράξεις, όχι μόνο μείζονος, αλλά και ήσσονος απαξίας. Σκοπός, κατά μία σκέψη της ΑιτΕκθ, ήταν η αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των αρχών της γενικής και ειδικής πρόληψης, μέσα από τη λειτουργία της ποινικής κύρωσης.

ΜΕΡΟΣ Β΄. ΕΙΔΗ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΣΤΟΝ ΙΣΧΥΟΝΤΑ

ΠΚ

Ι. ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ: Η ΒΑΣΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΡΘΡ.99 ΠΑΡ.1 ΠΚ-ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Καταρχάς, από την ανάγνωση του άρθρ.99 ΠΚ, με έναρξη ισχύος από 1.5.2024, στο οποίο συγκεντρώνονται πλέον όλα τα είδη αναστολής εκτέλεσης της ποινής, διακρίνονται τέσσερις επιμέρους κατηγορίες:

Α) η αναστολή εκτέλεσης του συνόλου της ποινής (άρθρ.99 παρ.1 εδ.β΄ ΠΚ),

Β) η αναστολή εκτέλεσης μέρους της ποινής και έκτισης του υπολοίπου (άρθρ.99 παρ.5 εδ.α΄ ΠΚ, κατόπιν ενσωμάτωσης του άρθρ.100 ΠΚ στο άρθρ.99 ΠΚ),

Γ) η αναστολή εκτέλεσης του συνόλου ή μέρους της ποινής με όρους (άρθρ.99 παρ.2 ΠΚ) και

Δ) η νέα μορφή αναστολής εκτέλεσης μέρους της ποινής (με έκτιση του υπολοίπου) σε περίπτωση καταδίκης σε φυλάκιση επί πλημμελήματος που υπερβαίνει τα 3 έτη (άρθρ.99 παρ.6 εδ.β΄ ΠΚ).

Σήμερα, αναστολή εκτέλεσης του συνόλου της ποινής δύναται να χορηγηθεί, κατά τα οριζόμενα στο άρθρ.99 παρ.1 εδ.α΄ και β΄ ΠΚ, σε πρόσωπα που καταδικάζονται σε ποινή φυλάκισης έως 1 έτος και σωρευτικά, εφόσον ο καταδικασθείς δεν έχει στο παρελθόν καταδικαστεί αμετάκλητα με μία ή περισσότερες αποφάσεις σε στερητική της ελευθερίας ποινή άνω του ενός έτους. Ο

καθορισμός του ίδιου ανώτατου ορίου του 1 έτους τόσο για την επιβληθείσα ποινή όσο και για το εγκληματικό παρελθόν του δράστη, κατέστησε την ισχύουσα διάταξη για τη χορήγηση αναστολής εκτέλεσης του συνόλου της ποινής δυσμενέστερη διαχρονικά, ακόμη και με τα ισχύοντα πριν την 1^η.7.2019. Κατά τα λοιπά, από την αντιπαραβολή της ισχύουσας και της προϊσχύουσας διάταξης προκύπτουν τα εξής ενδιαφέροντα: 1^ο) η/οι προηγούμενη/-ες αμετάκλητη/-ες καταδίκη/-ες αφορούν τόσο εγκλήματα δόλου όσο και εγκλήματα αμέλειας, σε αντίθεση με όσα ίσχυαν μέχρι την 1.5.2024³, 2^ο) αναστρέφεται η αιτιολογία του δικαστηρίου, το οποίο διατάσσει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής, εάν κρίνει πως η εκτέλεση αυτής δεν είναι αναγκαία -και όχι απολύτως αναγκαία, ως ίσχυε με το ν.4855/2021-, για να αποτρέψει τον κατάδικο από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων, ενώ έως την 1.5.2024 το δικαστήριο καταρχήν χορηγούσε αναστολή εκτέλεσης της ποινής, εκτός εάν με βάση ειδικά μνημονευόμενα στην αιτιολογία της απόφασης στοιχεία έκρινε ότι η εκτέλεση της ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον κατάδικο από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων. Ήδη δικαιολογημένα διατυπώθηκε το ερώτημα, εάν η διαφοροποίηση αυτή μπορεί εφεξής να θεμελιώσει τυχόν αναιρετικό λόγο υπέρβασης εξουσίας⁴, δεδομένου ότι πια το δικαστήριο έχει την ευχέρεια να μην την χορηγήσει άνευ αιτιολογίας, την οποία πάντως έχει υποχρέωση να συμπεριλάβει στο σκεπτικό του, μόνο εφόσον την χορηγήσει, έχοντας καταλήξει ότι η εκτέλεση της ποινής δεν είναι αναγκαία για την αποτροπή του καταδίκου από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων. Υπενθυμίζεται, ότι κατά πάγια νομολογία του Ανώτατου Ακυρωτικού, όλως ενδεικτικά αναφερομένης της υπ' αριθ.1065/2022 απόφασης του ΑΠ: *«Το δικαστήριο της ουσίας υποχρεούται να ελέγξει, ακόμη και χωρίς αίτημα, τη συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων αναστολής εκτέλεσης της ποινής [...] Άλλως, αν δεν αποφασίσει για την αναστολή ή μη της ποινής ή αν προχωρήσει στη μετατροπή της ποινής, χωρίς να αποφασίσει προηγουμένως επί της αναστολής αυτής, υπερβαίνει αρνητικά την εξουσία του και υποπίπτει στην ελεγχόμενη αναιρετικά πλημμέλεια της υπέρβασης εξουσίας.»*. Συνεπώς, οι αναιρετικοί λόγοι της αρνητικής υπέρβασης εξουσίας και της έλλειψης ειδικής εκ του Συντάγματος αιτιολογίας είναι μεταξύ τους διακριτοί και για το λόγο αυτό, δεν αποκλείεται ο αναιρετικός έλεγχος της απόφασης⁵.

Καταλήγοντας, είναι λυμένο το ζήτημα της αντιμετώπισης της συνολικής ποινής στην περίπτωση αναστολής εκτέλεσης, με την κρατούσα άποψη να δέχεται ότι ως ποινή της οποίας μπορεί να ανασταλεί η εκτέλεση νοείται η συνολική, η οποία και τελικά επιβάλλεται στον κατηγορούμενο, οι

³ Αφού κατά τα ισχύοντα έως το ν.5090/2024 ενδιέφεραν μόνο προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες για έγκλημα δόλου.

⁴ Αρνητική υπέρβαση εξουσίας, όπως γίνεται παγίως νομολογιακά δεκτό, συντρέχει, όταν το δικαστήριο παραλείπει να ασκήσει υπάρχουσα εξουσία του, παρεχόμενη εκ του νόμου.

⁵ Λ. Μαργαρίτης- Γ. Νούσκαλης- Ν. Παρασκευόπουλος, υποσημ. υπ' αριθ.530 με πλούσια παραπομπή σε νομολογία.

δε προσμετρηθείσες ποινές, παρά τη διατήρηση της αυτοτέλειάς τους, δεν είναι δεκτικές αυτοτελούς εκτέλεσης, αλλά συνεκτελούνται μέσω της συνολικής ποινής⁶.

II. ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ: Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΡΘΡ.99 ΠΑΡ.5 ΕΛ.Α΄ ΠΚ

Ένας θεσμός που υιοθετήθηκε άμεσα και επιτυχώς από τα δικαστήρια ουσίας και ο οποίος το πρώτον εισήχθη σε πιο ατελή μεν μορφή -βασικά σημεία της παρέμεναν αρρύθμιστα- με το ν.4619/2019, είναι αυτός της αναστολής εκτέλεσης μέρους της ποινής⁷. Η διάταξη του άρθρ.100 ΠΚ, ως ίσχυε μετά το ν.4855/2021, ενσωματώθηκε με το ν.5090/2024 στο άρθρ.99 παρ.5 ΠΚ και με μια πρώτη ανάγνωση προκύπτει ότι η κύρια και επί τα χείρω τροποποίηση της διάταξης δεν είναι άλλη από την αύξηση του κατώτατου και ανώτατου μέρους της ποινής που πρέπει να εκτιθεί πραγματικά, το οποίο αυξήθηκε από τις 10 στις 30 ημέρες και από τους 3 στου 6 μήνες, αντίστοιχα. Επομένως, για πράξεις που τελέστηκαν πριν την 1^η.5.2024 (ημερομηνία έναρξης ισχύος της διάταξης⁸) και το δικαστήριο καταλήγει ότι στον κατηγορούμενο προσήκει ο εν λόγω τρόπος έκτισης της ποινής, το ύψος αυτής που πρέπει να εκτιθεί, σε συμμόρφωση προς το άρθρ.2 παρ.1 ΠΚ, πρέπει να καθορίζεται, τουλάχιστον σε αφηρημένο επίπεδο, με βάση την προγενέστερη μορφή του άρθρ.100 παρ.1.

Ωστόσο, η συγκεκριμένη νομοθετική επιλογή της αύξησης του κατώτατου και ανώτατου ορίου του μέρους της ποινής που θα εκτιθεί πραγματικά, ως προς το οποίο μάλιστα, δεν είναι δυνατή απόλυση υφ' όρον (άρθρ.99 παρ.5 εδ.β' ΠΚ) ή σχηματισμός συνολικής ποινής κατ' άρθρ.551 ΚΠΔ⁹, δεν συνεπάγεται μόνο ζητήματα διαχρονικού δικαίου σχετικά με το ύψος της ποινής που εκτίεται και τούτο διότι, η προαναφερθείσα τροποποίηση δυσχερώς συνυπάρχει και συμπορεύεται με το άρθρ.53 ΠΚ, σχετικά με τη διάρκεια του χρόνου της ποινής φυλάκισης, η οποία κυμαίνεται από 10 ημέρες έως 5 έτη. Έτσι, το *minimum* των 30 ημερών καθόλου δεν ανταποκρίνεται σε ποινές φυλάκισης ημερών και με δυστοκία δύναται να εφαρμοστεί σε επιβληθείσες ποινές φυλάκισης λίγων μηνών, εάν κανείς θέλει να είναι συνεπής προς την αρχή της αναλογικότητας. Ταυτόχρονα δε, είναι πιθανό η εν συνόλω

⁶ Έτσι ενδεικτικά οι αποφάσεις ΑΠ υπ' αριθ.910/2007, 74/2007, 717/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Απεναντίας, στην περίπτωση της μετατροπής της συνολικής ποινής σε χρηματική, σύμφωνα με το άρθρ.2 παρ.4 ν.1240/1982, το οποίο, όπως ορθώς γίνεται δεκτό, δεν καταργήθηκε με τον νέο ΠΚ, ενδιαφέρει η ποινή βάσης, υπό την έννοια ότι, εφόσον τούτη είναι μετατρέψιμη, μετατρέπεται και η συνολική ποινή, ακόμη κι αν κάποιες εκ των συντρεχουσών ποινών είναι αμετάτρεπτες (υπ' αριθ.264/2021 απόφαση του ΑΠ, *areiospagos.gr*).

⁷ Για την κριτική που ασκήθηκε στον εν λόγω θεσμό, σχετικά με την μη εξυπηρέτηση της *ratio* των εναλλακτικών τρόπων έκτισης της ποινής, δηλαδή την αποφυγή εγκλεισμού και συγχρωτισμού του δράστη μικρής έως μέτριας εγκληματικότητας με λοιπούς καταδίκους, ορ. Α. Χαραλαμπίκη, Ο Νέος Ποινικός Κώδικας: Μια πρώτη ερμηνευτική προσέγγιση του Ν 4619/2019, 2019, σελ. 38. Ορ. και Κ. Κοσμάτο σε Δίκαιο Ποινικών Κυρώσεων, 2^η Έκδοση, 2023, σελ.287 επ. .

⁸ Σύμφωνα με το άρθρ.138 παρ.1 ν.5090/2024.

⁹ Καθώς το ανασταλέν τμήμα της ποινής δεν συναντάται με άλλη ποινή στην εκτέλεση ούτε το προς έκτιση τμήμα της ποινής ταυτίζεται με την συνολικά επιβληθείσα ποινή.

έκτιση κάποτε να καταλήγει σε παραμονή μικρότερου χρονικού διαστήματος εντός της φυλακής συγκριτικά με την αναστολή εκτέλεσης μέρους και πραγματικής έκτισης του υπολοίπου, λόγω της δυνατότητας υφ' όρον απόλυσης του κατηγορουμένου. Με τον τρόπο αυτό, η αύξηση του κατώτατου και ανώτατου ορίου του μέρους της ποινής που πρέπει να εκτιθεί οδηγεί σε παράδοξα αποτελέσματα στις περιπτώσεις μικρής εγκληματικότητας.

Κυρίως όμως, αυτό που πρέπει να προβληματίσει είναι εάν η αποσύνδεση της αναστολής εκτέλεσης μέρους της ποινής από το ποινικό παρελθόν του δράστη εξακολουθεί να ισχύει και μετά τις τροποποιήσεις του ν.5090/2024, ζήτημα το οποίο είναι αλήθεια ότι έως τον νέο ΠΚ αντιμετωπιζόταν ως δεδομένο. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι ο ν.4619/2019 είχε πάψει να εξαρτά τη βασική μορφή αναστολής εκτέλεσης του συνόλου της ποινής από προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες και κατά λογική αναγκαιότητα, το ίδιο συνέβαινε και στο υπό εξέταση ευεργέτημα, ενώ στη συνέχεια, ο νομοθέτης του ν.4855/2021, ο οποίος επανέφερε την τυπική προϋπόθεση του εγκληματικού παρελθόντος στην αναστολή εκτέλεσης του συνόλου της ποινής, δεν υπαινίχθηκε με κανέναν τρόπο στην γραμματική διατύπωση της διάταξης του άρθρ.100 ΠΚ ότι θα έπρεπε να εξετάζεται το ποινικό μητρώο του δράστη. Παρά ταύτα, τα πράγματα σήμερα δεν είναι τόσο απλά: σύμφωνα με την επίμαχη σκέψη της ΑιτΕκθ του νόμου: *«Με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις στο άρθρο 99 ΠΚ, στο οποίο ενσωματώθηκε κατά περιεχόμενο και η καταργηθείσα διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ αυστηροποιούνται οι προϋποθέσεις αναστολής της ποινής σε ποινές φυλάκισης μέχρι ενός έτους (αντί τριών ετών σύμφωνα με τα ισχύοντα). Ειδικότερα, στις περιπτώσεις που οι προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες για τελούμενα εγκλήματα (κάθε μορφής υπαιτιότητας) δεν υπερβαίνουν το ένα έτος (αντί τριών ετών σύμφωνα με τα ισχύοντα), το δικαστήριο δύναται, αιτιολογώντας την απόφασή του, να χορηγήσει αναστολή διάρκειας από ένα μέχρι τρία έτη, διαφορετικά έχει τις εξής δυνατότητες: α) να μετατρέψει την ποινή σε χρηματική σύμφωνα με τους όρους του νεοσύστατου άρθρου 80Α ΠΚ ή σε κοινωφελή εργασία σύμφωνα με το άρθρο 104Α ΠΚ, β) να διατάξει την πραγματική (με φυλάκιση σε σωφρονιστικό κατάστημα) έκτιση μέρους (μέχρι έξι μηνών) της ποινής και την αναστολή του υπολοίπου [...]»*. Επίσης, όπως παρατηρείται, τόσο στην παρ.5 όσο και στην παρ.6 του άρθρ.99 ΠΚ, στα δύο ισχύοντα είδη αναστολής εκτέλεσης μέρους της ποινής, προστέθηκε η διατύπωση «πέραν των περιπτώσεων της παρ.1». Η φράση αυτή, η οποία δεν συμπεριλαμβανόταν στις αντίστοιχες διατάξεις των προηγούμενων εκδοχών της ρύθμισης και πρέπει με κάποιον τρόπο να αποκτήσει την σημασία της ύπαρξής της, απειλείται από τον κίνδυνο της διπλής ανάγνωσής της: είτε θα κριθεί ότι «πέραν των περιπτώσεων της παρ.1», δηλαδή πλην των επιβληθεισών ποινών έως 1 έτος χορηγείται η ιδιόμορφη αναστολή εκτέλεσης του μέρους της ποινής, εξακολουθώντας να εξετάζεται δηλαδή το ποινικό παρελθόν του δράστη και άρα, η αναστολή εκτέλεσης μέρους κατά τις παρ.5 και 6 δεν θα χορηγείται σε κατηγορούμενο με προηγούμενες αμετάκλητες καταδικαστικές αποφάσεις άνω του 1 έτους, είτε η

φράση «πέραν των περιπτώσεων της παρ.1» είναι περιττή και εννοείται ότι ανεξάρτητα από τις τυπικές προϋποθέσεις της βασικής αναστολής εκτέλεσης της ποινής, προβλέπεται η δυνατότητα αναστολής εκτέλεσης μέρους της ποινής, όπως ίσχυε έως και το ν.4855/2021, με άλλα λόγια δηλαδή και παρά το γεγονός ότι ο νομοθέτης θα μπορούσε να μην εισάγει καμία νέα επιφύλαξη, εννοείται το αυτονόητο. Κι ενώ, η πρώτη εκδοχή ανάγει σε βασικό μέγεθος το εγκληματικό παρελθόν του δράστη, στοιχείο το οποίο δεν είναι απολύτως ξεκάθαρο, εάν αποτέλεσε βασική επιδίωξη του νομοθέτη, οι αυστηρές προθέσεις του ν.5090/2024 μάλλον συμπνέουν περισσότερο με αυτήν.

III. Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

1. Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥΣ (ΑΡΘΡ.99 ΠΑΡ.2 ΚΑΙ 4 ΠΚ)

Εξίσου συχνά απαντάται πλέον στην πράξη και η χορήγηση αναστολής εκτέλεσης της ποινής υπό όρους, η λογική της επιβολής των οποίων συνδέεται σε σημαντικό βαθμό με την άμεση εκτελεστότητά τους, η οποία μπορεί να μετατεθεί χρονικά στην έκδοση της πρωτοβάθμιας απόφασης, είτε μέσω της δυνατότητας του δικαστηρίου να μην χορηγήσει ανασταλτικό αποτέλεσμα στην έφεση, κατά τα ισχύοντα στο άρθρ.497 παρ.2 ΚΠΔ μετά το ν.4855/2021¹⁰, είτε μέσω της επιβολής των ίδιων όρων στην χορήγηση του ανασταλτικού αποτελέσματος στην έφεση κατά την παρ.5 του άρθρ.497 ΚΠΔ. Οι όροι στην αναστολή εκτέλεσης της ποινής δεν ήταν άγνωστοι, καθώς υφίσταντο νομοθετικά στον παλαιό ΠΚ (πριν το ν.4619/2019) και δη στο άρθρ.100 παρ.1 και 3 αυτού, πλην όμως με το ν.4619/2019 η δυνατότητα εφαρμογής τους επεκτάθηκε σε κάθε μορφή αναστολής εκτέλεσης της ποινής, μετατοπίζοντας έτσι, με έναν τρόπο το κέντρο βάρους του επιδιωκόμενου σκοπού της αναστολής εκτέλεσης της ποινής και σε άλλα πεδία, όπως αυτό της αποκατάστασης των πληγέντων εννόμων αγαθών του παθόντος. Παράλληλα, η καινοτόμα αυτή ρύθμιση συνοδεύτηκε από την πρόβλεψη κυρώσεων που οδηγούν σε διαφορετικό τρόπο έκτισης της ποινής, σε περίπτωση παραβίασης των όρων.

Αναφορικά με το άρθρ.99 παρ.2 και 4 λεκτέα τα κάτωθι:

- **Παρατήρηση πρώτη:** η διάταξη παρέμεινε ανέπαφη ως προς τους δυνάμενους να επιβληθούν όρους, οι οποίοι διαζευκτικά ή σωρευτικά και ενδεικτικά (η απαρίθμησή τους δεν είναι *numerus clausus*) μπορεί να είναι: η αποκατάσταση του συνόλου ή μέρους της ζημίας που προκλήθηκε στο θύμα της αξιόποινης πράξης, κατά το μέτρο των δυνατοτήτων του καταδικασθέντος, η αφαίρεση

¹⁰ Και εφόσον στην εκπλήρωση των όρων δεν τίθεται διαφορετικό χρονικό σημείο έναρξης ή χρονικό διάστημα συμμόρφωσης, το οποίο πάντως δεν συμπαράσχει το χρόνο έναρξης της αναστολής. Ν. Βασιλειάδης, ό.π., σελ.91-92.

της άδειας ικανότητας οδήγησης για χρονικό διάστημα έως 1 έτος, αν η πράξη συνδέεται με σοβαρή παραβίαση των κανόνων οδήγησης, η καταβολή ποσού ύψους έως 10.000 ευρώ για κοινωνοφελείς σκοπούς, η εκπλήρωση υποχρεώσεων του καταδικασθέντος για διατροφή ή επιμέλεια άλλων προσώπων, η συμμετοχή του καταδικασθέντος, εφόσον συναινεί, σε πρόγραμμα απεξάρτησης ή άλλο θεραπευτικό πρόγραμμα, η συμμετοχή του καταδικασθέντος σε συνεδρίες με επιμελητή κοινωνικής αρωγής, η εμφάνιση στο αστυνομικό τμήμα, η απαγόρευση εξόδου από τη χώρα.

- Παρατήρηση δεύτερη: επί παραβίασης των τεθέντων όρων καταργήθηκε η δυνατότητα του εισαγγελέα, να προβεί σε έγγραφη προειδοποίηση, έχοντας λάβει υπόψη τη συχνότητα και τη σοβαρότητα της παραβίασης των υποχρεώσεων από τον καταδικασθέντα. Εν προκειμένω, δεν τίθεται ζήτημα διαχρονικού δικαίου, παρά το γεγονός ότι η ρύθμιση συνυφαίνεται άμεσα με τον τρόπο έκτισης της ποινής, διότι η ακολουθούμενη διαδικασία δεν δύναται να διασπαστεί από το σύνολο της ρύθμισης, η οποία εφαρμόζεται ενιαία και σε κάθε περίπτωση δεν φαίνεται να υπάρχει στάδιο προβολής αντίστοιχου ισχυρισμού για τυχόν εσφαλμένη εφαρμογή της ποινικής διάταξης από τον εισαγγελέα.
- Παρατήρηση τρίτη: στην περίπτωση παραβίασης των όρων δεν προβλέπονται πια τα κριτήρια της συχνότητας της παραβίασης και ο βαθμός υπαιτιότητας του καταδικασθέντος (εδ.α΄ παρ.4 άρθρ.99 ΠΚ, μετά το ν.4855/2021), εν αντιθέσει με την περίπτωση επιβολής όρων στην αναστολή εκτέλεσης μέρους της ποινής (άρθρ.99 παρ.7 ΠΚ), όπου ως κριτήριο διατηρήθηκε «η σοβαρότητα των παραβιάσεων». Γι΄ αυτό και η φράση: «με βάση τα πιο πάνω κριτήρια» του εδ.β΄ της παρ.4 του άρθρ.99 ΠΚ είναι γράμμα κενό.
- Παρατήρηση τέταρτη για το αρμόδιο δικαστήριο σε περίπτωση παραβίασης των όρων, δηλαδή το κατά την παρ.4 «δικαστήριο εκτέλεσης της ποινής» και ποιο είναι αυτό: Σχετικά, ως παρατεθούν αντίστοιχοι δικαστικοί σχηματισμοί που μπορούν να χρησιμεύσουν ως ερμηνευτικά εργαλεία: 1) υπό το καθεστώς του άρθρ.100 παρ.4 του παλαιού ΠΚ το «δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση» ήταν αρμόδιο για την περίπτωση παραβίασης των όρων αναστολής εκτέλεσης της ποινής υπό όρους και υπό επιτήρηση (όσο και για την τροποποίηση των όρων κατά την παρ.5), το οποίο είναι αρμόδιο σύμφωνα με την παρ.3 του άρθρ.99 ΠΚ για την άρση ή τροποποίηση των όρων, 2) επίσης, το ίδιο δικαστήριο «εκτέλεσης της ποινής» της παρ.4 του ισχύοντος άρθρ.99 ΠΚ, ορολογία την οποία είχε επιλέξει ο νομοθέτης του ν.4855/2021 και ήδη διατήρησε ο νομοθέτης του ν.5090/2024, συναντάται στο άρθρ.86 του Σωφρονιστικού Κώδικα («δικαστήριο εκτέλεσης των ποινών¹¹»), το

¹¹ Σύμφωνα με το άρθρ.86 ν.2776/1999 (Σωφρονιστικός Κώδικας), ως ισχύει: «*Το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών, ως ειδικό τμήμα του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου στις έδρες των Πρωτοδικείων, Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πειραιά, Πατρών, Λαρίσης και Ηρακλείου και ως το αρμόδιο Τριμελές Πλημμελειοδικείο στις έδρες των λοιπών Πρωτοδικείων δικάζει, συνεδριάζοντας*

οποίο ως δικαστικός σχηματισμός αποφασίζει χωρίς δημοσιότητα, κάτι το οποίο δεν συμβαίνει στην περίπτωση της παραβίασης των όρων της αναστολής, ενώ, 3) σύμφωνα με το άρθρ. 562 ΚΠΔ το «δικαστήριο πλημμελειοδικών του τόπου όπου εκτίεται η ποινή» αποφασίζει ευρύτερα για την εκτελεστικότητα μίας απόφασης. Εάν δεχόταν κανείς την τελευταία εκδοχή, δεν θα μπορούσε να ξεπεραστεί το ενδεχόμενο επιβολής όρων από κατώτερο ή ανώτερο δικαστήριο ούτε το ενδεχόμενο ο εισαγγελέας εκτέλεσης της ποινής κατά το άρθρ.549 παρ.1 ΚΠΔ να είναι ο εισαγγελέας εφετών. Για λόγους ασφάλειας και ανεξάρτητα από το γεγονός ότι ο νομοθέτης ανεξήγητα χρησιμοποίησε δύο διαφορετικές ορολογίες στις παρ.3 και 4 του άρθρ.99 ΠΚ, ορθότερο φαίνεται η αρμοδιότητα να ανήκει στο δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση και επέβαλε τους όρους.

- Παρατήρηση πέμπτη: οι επιλογές που έχει σήμερα το δικαστήριο, στο οποίο εισάγεται υποχρεωτικά από τον εισαγγελέα η υπόθεση της παραβίασης των όρων έχει τις δυνατότητες: α) να διατάξει τη μετατροπή της ποινής σε χρηματική κατά το άρθρο 80Α ή σε παροχή κοινωφελούς εργασίας κατά το άρθρο 104Α, β) να διατάξει την έκτιση μέρους της ποινής φυλάκισης που επιβλήθηκε σύμφωνα με την παρ. 5 ή την έκτιση ολόκληρης της ποινής. Η κατάργηση της δυνατότητάς του να τροποποιήσει τους όρους ή να επιβάλει επιπρόσθετους, όπως προβλεπόταν στην παρ.4 του άρθρ.99 ΠΚ μετά το ν.4855/2021, συνιστά δυσμενέστερη ρύθμιση εις βάρος του κατηγορουμένου¹² και επομένως, για πράξεις τελεσθείσες προ της 1^{ης}.5.2024 το δικαστήριο διατηρεί κατ' άρθρ.2 παρ.1 ΠΚ την κατά τα προηγούμενα ισχύοντα δυνατότητα.
- Παρατήρηση έκτη: προστέθηκε η δυνατότητα του δικαστηρίου να μετατρέψει την ποινή σε χρηματική και κατά τούτο, η διάταξη τυγχάνει επικεκτικότερη για τον κατηγορούμενο, εισαχθείσας με τον τρόπο αυτό μίας περίπτωση εφαρμογής της μετατροπής της ποινής σε χρήμα, ακόμη και σε πράξη που τελέστηκε πριν την 1.5.2024 και για την οποία έχει ήδη εκδοθεί πρωτοβάθμια καταδικαστική απόφαση για τον κατηγορούμενο. Το αυτό ισχύει και για την δυνατότητα μετατροπής της ποινής σε κοινωφελή εργασία.
- Παρατήρηση έβδομη: η διάταξη είναι δυσμενέστερη ως προς το κατώτατο και ανώτατο όριο του μέρους της ποινής που δύναται να εκτιθεί και συνακόλουθα, μη εφαρμοστέα σε πράξεις τελεσθείσες προ της 1^{ης}.5.2024.
- Παρατήρηση-απορία όγδοη: τι συμβαίνει στην περίπτωση εκείνη, κατά την οποία ήδη το δικαστήριο εκτέλεσης της ποινής εξέδωσε απόφαση κατά την παρ.4 του άρθρ.99 ΠΚ, διότι ο

ως δικαστικό συμβούλιο, αφού ακούσει τον Εισαγγελέα και αποφαινεται σε κάθε περίπτωση που ασκείται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον παρόντα Κώδικα, προσφυγή κατά απόφασης: α) του Συμβουλίου Φυλακών, β) του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού κατά το προηγούμενο άρθρο και γ) του Συμβουλίου Αδειών και Πειθαρχικού Ελέγχου. Το παραπάνω δικαστήριο αποφαινεται, επίσης, για τις προσφυγές που ασκούνται σύμφωνα με το άρθρο 6Α.»

¹² Κατά το σκέλος αυτό πρέπει να γίνει δεκτή η διαιρετότητα της διάταξης, αφού εξάλλου πρόκειται για διαζευκτικές δυνατότητες του δικάζοντος δικαστηρίου.

καταδικασθείς παραβίασε τους όρους, μετατρέποντας την ποινή για παράδειγμα σε κοινωφελή εργασία και ο κατηγορούμενος την παρέχει πλημμελώς; Στην περίπτωση αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την παραπομπή της διάταξης του άρθρ.99 παρ.4 εδ.α΄ περ.α΄ ΠΚ εν συνόλω στη διάταξη περί μετατροπής σε κοινωφελή εργασία, εφαρμογής τυγχάνει η διαδικασία της παρ.4 του άρθρ.104^A ΠΚ¹³.

2. Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥΣ (ΑΡΘΡ.99 ΠΑΡ.7 ΕΔ.Α΄ ΠΚ)

Από την άλλη, στην περίπτωση παραβίασης όρων που έχουν επιβληθεί σε περίπτωση μερικής έκτισης της ποινής και αναστολής του υπολοίπου, η τήρηση των οποίων ξεκινάει χρονικά από την έναρξη του χρόνου της δοκιμασίας για το αναστελλόμενο μέρος («στην περίπτωση μη τήρησης των όρων μετά [...]»), το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τη σοβαρότητα των παραβιάσεων και μεταξύ των δυνατοτήτων που του παρέχονται από το νόμο συμπεριλαμβάνεται η δυνατότητα τροποποίησης των επιβληθέντων όρων ή η επιβολή επιπρόσθετων, όπως ακριβώς ίσχυε και υπό την ισχύ του άρθρ.100 παρ.2 εδ.β΄ του προϊσχύοντος -μετά το ν.4855/2021- ΠΚ. Είναι μία σκέψη, ότι στην περίπτωση αυτή εκτιμήθηκε από τον νομοθέτη ότι ο καταδικασθείς έχει εκτίσει πραγματικά μέρος της ποινής του και του αξίζει μία «δεύτερη ευκαιρία» πριν την εκ νέου έκτιση μέρους ή του συνόλου του υπολοίπου αυτής. Αντιθέτως, όπως και πριν την εισαγωγή του ν.5090/2024, το δικαστήριο της παρ.7 δεν έχει τη δυνατότητα να μετατρέψει την ποινή φυλάκισης σε χρηματική ποινή ή κοινωφελή εργασία, προφανώς διότι το ανασταλέν τμήμα της ποινής είναι μέρος αυτής, οπότε δεν δύναται να μετατραπεί, ενώ και εδώ παρέχεται η δυνατότητα να διαταχθεί η έκτιση μέρους του ανασταλέντος τμήματος το πολύ έως έξι (6) μήνες ή του συνόλου αυτού. Στην περίπτωση της έκτισης του συνόλου του υπολοίπου, χωρεί κατά λογική αναγκαιότητα και υφ' όρον απόλυση, στην οποία πρέπει να υπολογίζεται για τις τυπικές προϋποθέσεις και το τμήμα της ποινής που ήδη έχει πραγματικά εκτιθεί.

[Παράδειγμα: σε περίπτωση επιβολής ποινής φυλάκισης 10 μηνών για πράξη τελεσθείσα μετά την 1.5.2024, για την οποία αποφασίστηκε η πραγματική έκτιση 4 μηνών και η αναστολή του υπολοίπου υπό όρους, εφόσον παραβιαστούν οι όροι και το δικαστήριο αποφασίσει με τη διαδικασία της παρ.7 του άρθρ.99 την έκτιση του υπολοίπου της ποινής, μετά την φυλάκισή του, τα 2/5 της επιβληθείσας ποινής (10 μήνες) θα έχουν τυπικά εκτιθεί.]

¹³ Κατά την οποία βέβαια πρέπει να ληφθεί υπόψη το ιστορικό και το ιδιάζον των συγκεκριμένων περιπτώσεων, δοθείσας της παραβίασης των όρων από πλευράς του κατηγορουμένου.

3. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΡΣΗΣ Ή ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΒΛΗΘΕΝΤΩΝ ΟΡΩΝ (ΑΡΘΡ.99 ΠΑΡ. 3 ΠΚ) ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΑΙ ΕΠΙ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ

Όσον αφορά τη δυνατότητα του αρμόδιου δικαστηρίου, δηλαδή του πρωτοβάθμιου ή του δευτεροβάθμιου που χορήγησε την αναστολή, να άρει ή να τροποποιήσει τους όρους που έχουν επιβληθεί, πρόκειται για διαδικασία, η οποία αποτελεί προσαρμογή στα νέα δεδομένα της άλλοτε δυνατότητας του δικαστηρίου του άρθρ.100 παρ.5 παλαιού (προ του ν.4619/2019) ΠΚ. Η δυνατότητα παρέχεται κατόπιν σχετικής αίτησης του εισαγγελέα εκτέλεσης της ποινής οποτεδήποτε ή αίτησης του καταδικασθέντος, ο οποίος μπορεί να επανέλθει με νέα αίτηση μόνο μετά την πάροδο τριμήνου¹⁴ από την απόρριψη της προηγούμενης αίτησης, ανεξάρτητα από την εκδίκαση αυτής¹⁵. Έχει υποστηριχθεί ότι η τρίμηνη προθεσμία δεν καταλαμβάνει την περίπτωση του καταδικασθέντα, ο οποίος επικαλείται νέα οψιγενή ή οψιφανή στοιχεία ή γεγονότα που δεν έλαβε υπόψη του το δικαστήριο που δίκασε την προηγούμενη αίτηση¹⁶. Με σκοπιά ιστορική, ενδοσυστηματική και τελολογική, η διαδικασία της άρσης ή τροποποίησης των όρων της παρ.3 δεν μπορεί, παρά να αφορά την περίπτωση εκείνη κατά την οποία εκ της διαγωγής του καταδικασθέντος προκύπτει ότι δικαιολογείται η τροποποίηση μόνο επί το ευμενέστερο ή η ολική κατάργηση των όρων και κατά συνέπεια, εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης η επιβολή δυσμενέστερων όρων, η οποία δικαιολογείται συνεπεία παραβίασής τους, οπότε ακολουθείται η διαδικασία της παρ.4¹⁷.

IV. ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΕΤΑΡΤΗ: Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΓΙΑ ΠΟΙΝΕΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ ΑΝΩ ΤΩΝ 3 ΕΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡ.6 ΕΛ.Β΄ ΤΟΥ ΑΡΘΡ.99 ΠΚ

Στη νεοεισαχθείσα διάταξη της παρ.6 του άρθρ.99 ΠΚ προβλέπεται ότι: «*Αν κάποιος καταδικαστεί σε φυλάκιση επί πλημμελήματος που υπερβαίνει τα τρία (3) έτη, το δικαστήριο διατάζει την πραγματική έκτιση της ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα. Αν το δικαστήριο κρίνει αιτιολογημένα πως η έκτιση μέρους της ποινής αρκεί για να τον αποτρέψει από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων διατάζει: α) την πραγματική έκτιση μέρους της ποινής που δεν είναι κατώτερη του ενός πέμπτου (1/5) ούτε ανώτερη των τριών δεκάτων (3/10) και β) την αναστολή του υπολοίπου της ποινής, πέραν των περιπτώσεων της παρ. 1.*». Για επιβληθείσες, λοιπόν, ποινές επί πλημμελήματος και όχι

¹⁴ Περιορισμός ο οποίος σαφώς μπορεί να ξεπεραστεί, εάν ο ίδιος αιτείται την άρση ή την τροποποίηση των όρων μέσω αίτησης στο εισαγγελέα εκτέλεσης.

¹⁵ Ν. Βασιλειάδης, ό.π., σελ.95.

¹⁶ Ν. Βασιλειάδης, ό.π., σελ.95-96.

¹⁷ Για περιορισμό απορρέοντα από την αρχή της non reformation in peius κάνει λόγο ο Ν. Βασιλειάδης, ό.π., σελ. 94-95.

κακουργήματος άνω των 3 ετών, μία έσχατη επιλογή του δικαστηρίου για την αποφυγή της πραγματικής έκτισης του συνόλου της ποινής από τον καταδικασθέντα είναι η αναστολή εκτέλεσης μέρους της ποινής με διαφορετικό πλαίσιο του μέρους της ποινής που εκτίεται. Από νομοτεχνικής άποψης η διάταξη αυτή θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνεται ως επιπλέον εδάφιο της παρ.5, αφού πρόκειται για επιμέρους κατηγορία ύψους ποινών δεκτικών αναστολής εκτέλεσης μέρους αυτών, με διαφοροποίηση του ανώτατου και κατώτατου ορίου του πραγματικά εκτιόμενου χρονικού διαστήματος της επιβληθείσας ποινής. Εφόσον το δικαστήριο καταλήξει στην αναστολή εκτέλεσης μέρους της ποινής και πραγματικής έκτισης του υπολοίπου, θα πρέπει να διαλάβει ειδική αιτιολογία για την επάρκεια του μέτρου ως προς την αποτροπή του δράστη από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων, ώστε τελικά θα διατάξει την πραγματική έκτιση (όπου εκτέλεση νοείται έκτιση) μέρους της ποινής από το 1/5 έως τα 3/10 αυτής¹⁸.

Περαιτέρω, όσον αφορά το ανώτατο ύψος της ποινής φυλάκισης που καταλαμβάνεται από το πεδίο εφαρμογής της ειδικής αυτής κατηγορίας αναστολής εκτέλεσης του μέρους της ποινής, με αφετηρία τη σιωπή του νόμου και την παράλειψη αναφοράς του μεγέθους έως 5 έτη, όπως σταθερά έπραττε και πράττει ο νομοθέτης¹⁹, ήδη εκφράστηκαν σκέψεις που αφήνουν ανοικτό το ενδεχόμενο να καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης ακόμη και συνολικές ποινές φυλάκισης, κατ' εφαρμογή του άρθρ.94 παρ.1 ΠΚ, οι οποίες με το ισχύον καθεστώς ενδέχεται να φτάσουν τα 10 έτη. Όμως, μια τέτοια παραδοχή οδηγεί σε ενδοσυστηματική αντιφατικότητα, προσκρούει στη νομοθετική-ιστορική σταθερά υιοθετούμενη στάση και στη γενική διάταξη του άρθρ.53 ΠΚ, δηλαδή στο ανώτατο όριο των 5 ετών της ποινής φυλάκισης, το οποίο και στην περίπτωση αυτή πρέπει να υπολαμβάνεται ως το ανώτατο όριο στην χορήγηση αναστολής εκτέλεσης μέρους της ποινής κατά την παρ.6 εδ.β' του άρθρ.99 ΠΚ²⁰. Κι έτσι πάντως, η διάταξη αυτή τυγχάνει ευμενέστερη για πράξεις τελεσθείσες μετά την 1.7.2019, διότι μετά το ν.4619/2019 κάθε ποινή φυλάκισης άνω των 3 ετών ετύγχανε εκτιτέα στο σύνολό της.

Τέλος, μία ακόμη παρατήρηση: σε περίπτωση παραβίασης των όρων που τυχόν επιβληθούν για το μέρος της ποινής που αναστέλλεται εφαρμόζεται η παρ.7 του άρθρ.99 ΠΚ, η οποία για την περίπτωση

¹⁸ Στο ερώτημα, εάν η εν λόγω αναστολή συνδέεται με το εγκληματικό παρελθόν του δράστη, λαμβάνοντας υπόψη την ταυτόσημη διατύπωση με την παρ.5, ισχύουν όσα ήδη αναφέρθηκαν στην αναστολή εκτέλεσης μέρους της ποινής.

¹⁹ Ορ. άρθρ. 100 παρ.1 του παλαιού ΠΚ, άρθρ.82 παρ.5 ομοίως του παλαιού ΠΚ, στα οποία γινόταν ρητή αναφορά στο ανώτατο ύψος της επιβληθείσας ποινής, αλλά ακόμη και την ισχύουσα διάταξη του άρθρ.99 παρ.1 ΠΚ, όπου προβλέπεται ρητά το ανώτατο όριο.

²⁰ Πρβλ. Ι. Ναζίρη, Διαχρονικό Ποινικό Δίκαιο, Τα χρονικά όρια εφαρμογής των διατάξεων του νέου ΠΚ και του νέου ΚΠΔ, 2020, σελ.17. Με την άποψη αυτή τάσσεται ο Ι. Ναζίρης, όπως διατυπώθηκε στη διαδικτυακή μερίδα της Ένωσης Εισαγγελέων Ελλάδος με θέμα «Τροποποιήσεις στον Ποινικό Κώδικα και στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας με το ν.5090/2024, αναρτημένη σε: <https://enosieisaggeleon.gr/διαδικτυακή-ημερίδα-eee-26-4-2024-με-θέμα-τροπο/>. Τον προβληματισμό αναδεικνύει και ο Ν. Βασιλειάδης στη μελέτη «Παρουσίαση αλλαγών του Ν 5090/2024: άμεση συνέργεια/μετατροπή-αναστολή ποινής/υλική αρμοδιότητα, ΠοινΔικ 2024/408.

αυτή τυγχάνει με μια προσεκτικότερη ματιά ανακόλουθη, από τη στιγμή που προβλέπει τη δυνατότητα του δικαστηρίου να διατάξει την πραγματική έκτιση μέρους της ποινής με ανώτατο όριο τους 6 μήνες, το οποίο κρίνεται εναρμονισμένο με το ανώτατο ύψος της επιβληθείσας ποινής κατά την παρ.5 (3 έτη), αλλά όχι απόλυτα και με αυτό της παρ.6, οπότε και ενδέχεται τουλάχιστον η επιβληθείσα ποινή να ανέρχεται στα 5 χρόνια και οι 6 μήνες μάλλον δεν ικανοποιούν το σκοπό του συγκεκριμένου μέτρου ελαστικότητας της ποινής.

ΜΕΡΟΣ Γ΄. ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ως ήταν αναμενόμενο, παρά το σύντομο χρονικό διάστημα επιβίωσης των νόμων που ίσχυσαν έως τον νέο ΠΚ, η ενασχόληση των δικαστηρίων και κυρίως του ΑΠ με ζητήματα διαχρονικού δικαίου συνέθεσε αναπόσπαστο συστατικό στοιχείο των ποινικών δικών. Στο σημείο αυτό και με σημείο αναφοράς τη μεταβατική διάταξη του άρθρ.465 ΠΚ²¹ υπενθυμίζεται ότι εξαρχής επικράτησε η άποψη ότι το κανονιστικό περιεχόμενο της διάταξης αυτής πρέπει και, συμπλέει με την αναδρομική εφαρμογή του επεικέστερου νόμου²², υπομιμησκοντας στον εφαρμοστή του δικαίου ότι με βάση τη νέα διατύπωση και ερμηνεία του άρθρ.2 παρ.1 ΠΚ («περισσότερες διατάξεις νόμων»), ενώ μπορεί προσδιορίζει το ύψος της ποινής με βάση τους επεικέστερους κυρωτικούς κανόνες του νέου Ποινικού Κώδικα, μπορεί ταυτόχρονα να εφαρμόζει τις επεικέστερες διατάξεις για την επιμέτρηση και την έκτιση της ποινής του προηγούμενου Κώδικα²³. Υπό το φως της θεωρητικής και νομολογιακής, λοιπόν, αυτής επεξεργασίας των κεντρικών διατάξεων, παρατίθενται οι εξής ενδιαφέρουσες από άποψη διαχρονικού δικαίου αποφάσεις:

1) η ΑΠ 221/2022²⁴: σε υπόθεση κατηγορούμενου για παράνομη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών που έλαβε χώρα τον Φεβρουάριο του έτους 2013 το δικαστήριο απέρριψε το αίτημα για αναστολή εκτέλεσης της ποινής φυλάκισης τριών (3) ετών που του επιβλήθηκε με το εξής σκεπτικό: *«ο αναιρεσείων αφενός δεν συγκεντρώνει, όπως προκύπτει από την ανάγνωση του ποινικού του μητρώου, τις προϋποθέσεις αναστολής εκτέλεσης της ποινής του (κατά τον παλαιό προ του ν.4619/2019 ΠΚ), αφετέρου καταδικάσθηκε (ανεξαρτήτως του ότι του επεβλήθη, λόγω ελαφρυντικού, ποινή*

²¹ Πρβλ. την ΟλΑΠ 4/2021, ΝοΒ 2021/982.

²² Ενδ. Χρ. Νάιντος, Η αναδρομική ισχύς του ηπιότερου για τον κατηγορούμενο νόμου και η μεταβατική διάταξη του άρθρου 465 εδ. α΄ ΠΚ, ΠοινΧρ 2020/63, Ι. Ναζίρης, Ζητήματα διαχρονικού δικαίου που απορρέουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα, Μέρος Β΄, ΠοινΔικ 2020/164, σύμφωνα με τον οποίο τυχόν αιτήσεις ανάκλησης που εισάγονται κατά παρέκκλιση των κανόνων του διαχρονικού δικαίου πρέπει να απορρίπτονται ως νόμο αβάσιμες.

²³ Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, Η μεταβατική διάταξη του άρθρου 465 ΠΚ. Το διαχρονικό δίκαιο στο χώρο επιμέτρησης και έκτισης των ποινών, ΠοινΔικ 2019/937.

²⁴ Αρμ 2023/928. Έτσι και η ΑΠ 1065/2022, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

φυλάκισης) για κακούργημα εμπορίας ναρκωτικών και πρέπει ως προς αυτόν να μην ανασταλεί ούτε και να μετατραπεί σε χρηματική η ποινή που του επιβλήθηκε». Η απόφαση αναιρέθηκε για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των άρθρ. 2 παρ. 1, 99 παρ. 1, 465 ΠΚ και 99 παρ. 1 του προϊσχύσαντος ΠΚ, από το συνδυασμό των οποίων προκύπτει ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση έπρεπε να εφαρμοστεί, ως επιεικέστερη, η διάταξη του άρθρου 99 παρ. 1 του νέου ποινικού κώδικα (μετά το ν.4619/2019), η οποία προβλέπει την αναστολή εκτέλεσης ποινής φυλάκισης μέχρι τριών (3) ετών, χωρίς την προϋπόθεση της προϊσχύουσας ταυτάριθμης διάταξης, που προέβλεπε οι προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες να μην υπερβαίνουν το ένα έτος φυλάκισης.

2) η ΑΠ 676/2022²⁵: το δικαστήριο (Πενταμελές Εφετείο Κακουργημάτων Θεσσαλονίκης) επέβαλε στον αναιρεσιόντα κατηγορούμενο ποινή φυλάκισης πέντε (5) ετών και με την αιτιολογία ότι: «λαμβάνοντας υπόψη την απαξία των πράξεων που τέλεσε ο δεύτερος κατηγορούμενος, κρίνει ότι δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 100 παρ. 1 ΠΚ» και, σύμφωνα με τον Άρειο Πάγο παρέλειψε να ερευνήσει, καίτοι υποβλήθηκε σχετικό αίτημα, τις προϋποθέσεις αναστολής της επιβληθείσας ποινής χωρίς να αιτιολογήσει ειδικώς την κρίση του με αναφορά των στοιχείων εκείνων, που επειδή συνέτρεχαν, απέκλειαν την αναστολή εκτέλεσής της εν λόγω ποινής φυλάκισης και προέβη στη μετατροπή της σε χρηματική, δίχως να μνημονεύονται ειδικώς τυχόν συστηματική παραβατική συμπεριφορά του αναιρεσιόντος για την αποκόμιση οικονομικού οφέλους, (αν έχει καταδικασθεί επανειλημμένως κατά το παρελθόν για παραβάσεις που προκαλούν βλάβη στην πολιτιστική κληρονομιάς της χώρας ή για άλλες παραβάσεις γεγονός που καταδεικνύει άτομο ρέπον σε παραβατική συμπεριφορά), κρίνοντας αναιτιολόγητα το απολύτως αναγκαίο εκτέλεσης της ποινής για να αποτρέψει αυτόν από την τέλεση νέων αξιοποιώντων πράξεων.

3) η ΑΠ 844/2022²⁶: στον κατηγορούμενο επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης τεσσάρων (4) ετών και το δικαστήριο με όμοια εισαγγελική πρόταση, αφού ερεύνησε το ενδεχόμενο αναστολής της ποινής φυλάκισης, μετέτρεψε την τελευταία σε χρηματική, με αιτιολογία το ύψος της επιβληθείσας ποινής και την ύπαρξη προηγούμενων αμετάκλητων καταδικαστικών αποφάσεων σε ποινές άνω του ενός έτους. Η απόφαση αναιρέθηκε για έλλειψη αιτιολογίας, διότι, σύμφωνα με τον ΑΠ: «αφενός μεν δεν αποτελεί πλέον προϋπόθεση για την αναστολή του άρθρου 100 του προϊσχύσαντος ΠΚ, (που εφαρμόζεται εν προκειμένω ενόψει του ότι η αξιόποινη πράξη για την οποία καταδικάστηκε ο αναιρεσιώων, έχει τελεστεί πριν την 1-7-2019), η έλλειψη προηγούμενης καταδίκης σε ποινή φυλάκισης άνω του έτους (άρθ. 2 και 465 του νέου ΠΚ σε συνδυασμό με άρθ. 99 ίδιου κώδικα), αφετέρου δε, ουδόλως αιτιολογείται για ποιο λόγο είναι απολύτως αναγκαία η υποβολή του καταδικασθέντος στην

²⁵ ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁶ ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

εκτέλεση της ποινής, καθώς, πυρήνας της μη χορήγησης αναστολής είναι η αποδεικνυόμενη από συγκεκριμένα περιστατικά αναγκαιότητα έκτισης της ποινής.».

Τέλος, για την αιτιολογία της ξεχωρίζει και η υπ' αριθ. απόφαση ΤριμΠλημΑθ 291/2020²⁷, η οποία έκρινε ότι: «Στην προκείμενη περίπτωση, η κατηγορουμένη έχει στο παρελθόν καταδικασθεί αμετακλήτως σε ποινή φυλάκισης είκοσι ημερών για την πράξη της ψευδούς ανώμοτης κατάθεσης, σε ποινή φυλάκισης δύο ετών για την πράξη της απάτης, από την οποία προκλήθηκε ιδιαίτερα μεγάλη ζημία, σε ποινή φυλάκισης τεσσάρων μηνών για τις πράξεις της υπεξαίρεσης και υπεξαγωγής εγγράφων, ενώ της καθορίσθηκε συνολική ποινή φυλάκισης ενός έτους και δεκαέξι μηνών, μετά από συγχώνευση έξι αποφάσεων, με τις οποίες η κατηγορουμένη είχε καταδικασθεί για τις πράξεις της ηθικής αυτουργίας σε ψευδορκία μάρτυρα, της ψευδούς ανώμοτης κατάθεσης και αναφοράς στην αρχή κατ' εξακολούθηση, της ψευδούς αναφοράς στην αρχή και της ηθικής αυτουργίας σε πλαστογραφία με χρήση. Από τις προαναφερόμενες καταδίκες, εκ των οποίων τέσσερις αφορούν εγκλήματα σχετικά με την απονομή της δικαιοσύνης (όπως και η επίδικη πράξη), προκύπτει ότι δεν πρέπει να ανασταλεί η εκτέλεση της επιβληθείσας ποινής των πέντε μηνών, διότι το Δικαστήριο κρίνει ότι η εκτέλεση της ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει την κατηγορουμένη από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων. Επομένως, πρέπει να μετατραπεί η άνω ποινή φυλάκισης των πέντε μηνών σε χρηματική ποινή [...]».

ΜΕΡΟΣ Δ΄. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΤΗΣ **ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ**

Τα προβλήματα στην αναστολή εκτέλεσης της ποινής δεν περιορίζονται στις προϋποθέσεις χορήγησής της, διότι σύμφωνα το άρθρ.102 παρ.2 ΠΚ μόνο όταν η αναστολή δεν ανακληθεί και δεν αρθεί, η ποινή θεωρείται ότι δεν επιβλήθηκε ποτέ. Για το λόγο αυτό, η αναστολή εκτέλεσης της ποινής, η ανάκληση και η άρση της συνθέτουν από κοινού το συνολικό πλέγμα των διατάξεων που καθορίζουν στην πραγματικότητα εάν και πότε η τυχόν ανασταλείσα ποινή θα εκτιθεί. Οι αλλαγές που επήλθαν στην αναστολή εκτέλεσης της ποινής με το ν.5090/2024 επηρέασαν και το άρθρ.101, το οποίο προσαρμόστηκε στην τυπική προϋπόθεση της εν συνόλω χορήγησης αναστολής εκτέλεσης της ποινής και δη της προηγούμενης ή κατά τη διάρκεια του χρόνου της αναστολής αμετάκλητης καταδίκης έως 1 έτος²⁸. Η θεωρία έχει λάβει θετική θέση απέναντι στο ζήτημα της εφαρμογής διαχρονικού δικαίου

²⁷ ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁸ Παράταιρη μοιάζει η διάταξη του άρθρ.102 ΠΚ, η οποία διατηρείται στην προηγούμενη μορφή της αναφερόμενη σε τέλεση εκ δόλου αδικήματος που έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της αναστολής, στοιχείο το οποίο είχε σημασία για τα ισχύοντα μετά το ν.4855/2021 λόγω των προβλέψεων του άρθρ.99 παρ.1 ΠΚ, ως ίσχυε μετά τον παραπάνω νόμο.

στην ανάκληση της αναστολής²⁹, το οποίο, σύμφωνα με μία άποψη ερευνάται από τον χρόνο έναρξης της αναστολής και εντεύθεν, παρά την διατύπωση του άρθρ.2 παρ.1 ΠΚ. Με την άποψη της θεωρίας τάχθηκε η υπ' αριθ. 16576/2019 απόφαση του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Θεσσαλονίκης³⁰, η οποία εκδόθηκε κατόπιν αίτησης του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών περί αυτοδίκαιης ανάκλησης της αναστολής φυλάκισης των πέντε (5) μηνών που χορηγήθηκε στον κατηγορούμενο, για το λόγο ότι η αναστολή του ήρθη αυτοδικαίως σύμφωνα με το άρθρο 101 παρ. 2 εδ.γ' ΠΚ, όπως ίσχυε μέχρι την 30.6.2019 και περαιτέρω, περί μετατροπής της ανωτέρω ποινής κατά το άρθρο 82 του πΠΚ. Η αίτηση απορρίφθηκε, καθόσον κρίθηκε ότι κατ' εφαρμογή των κανόνων του διαχρονικού δικαίου δεν συνέτρεχε λόγος ανάκλησης της αναστολής λόγω της επεικέστερης διάταξης του άρθρ.101 ΠΚ μετά το ν.4619/2019 και ως εκ τούτου, ανάγκη μετατροπής της. Αντίθετη θέση φαίνεται ότι υιοθέτησε η υπ' αριθ.646/2020 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Θεσσαλονίκης³¹, το επίμαχο ενδιαφέρον σκεπτικό της οποίας έχει ως εξής: «[...] Στην προκειμένη περίπτωση, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 4, 7 και 25 παρ.1 του Συντάγματος, τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του άρθρου 101 παρ.2α του προϊσχύοντος ΠΚ, σε αναφορά με τις διατάξεις του άρθρου 99 παρ.1 του προϊσχύοντος ΠΚ, ενώ θα προσέκρουε στις αρχές της ισότητας, της νομιμότητας και της αναλογικότητας που θεσπίζονται αντίστοιχα, από τις διατάξεις των άρθρων 4, 7 και 25 παρ.1 Συντάγματος η εφαρμογή του άρθρου 101 του νέου ΠΚ, με το οποίο προβλέπεται ότι αν κάποιος καταδικαστεί σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, το δικαστήριο διατάσσει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής για διάστημα από ένα έως τρία έτη, εκτός αν κρίνει, με βάση ειδικά μνημονευόμενα στην αιτιολογία στοιχεία, ότι η εκτέλεση της ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον καταδικασθέντα από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων, που προκρίνουν επί αυξημένης παραβατικότητας πραγματική έκτιση της ποινής φυλάκισης.». Με την ως άνω κρίση, το Δικαστήριο προκρίνει ως ορθότερη την κάποτε αναγκαία αδιάσπαστη νοηματική ενότητα (και άρα ενιαία κανονιστική μονάδα) διατάξεων, η οποία με τη σειρά της, λόγω του αδιαιρέτου αυτών³², αποκλείει την εφαρμογή του άρθρ.2 παρ.1 ΠΚ, υπό τη σημερινή του εκδοχή. Και καθόλου δεν πρέπει να υποτιμάται, επί υιοθέτησης της αντίθετης άποψης, το ενδεχόμενο η αναστολή εκτέλεσης της ποινής καθ' εαυτή, να εκτιμάται τελικά σε δύο επίπεδα: άμεσα από το δικάσαν δικαστήριο και έμμεσα από το δικαστήριο που εξετάζει την ανάκληση της αναστολής.

²⁹ Ορ. ενδ. Ι. Ναζίρη, Διαχρονικό Ποινικό Δίκαιο, Τα χρονικά όρια εφαρμογής των διατάξεων του νέου ΠΚ και του νέου ΚΠΔ, 2020, σελ.45 επ., Ν. Βασιλειάδη, ό.π., σελ.232 επ. .

³⁰ Αρμ 2019/895, με παρατηρήσεις Ι. Ναζίρη. Έτσι και η ΤριμΠλημΚατερ 1129/2019, ΠοινΔικ 2020/627, Π. Βρυνιώτης σε κατ' άρθρον ερμηνεία του Ποινικού Κώδικα (Α. Χαραλαμπίδης, Ο Νέος Ποινικός κώδικας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν 4619/2019, Τ.Ι, 2020, άρθρ.101, πλαγιάριθ.7).

³¹ ΠοινΔικ 2023/1160.

³² Ι. Ναζίρης, Διαχρονικό Ποινικό Δίκαιο, Τα χρονικά όρια εφαρμογής των διατάξεων του νέου ΠΚ και του νέου ΚΠΔ, 2020, σελ.16.

ΜΕΡΟΣ Ε΄. ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΚ

Η αναστολή εκτέλεσης της ποινής δεν ήταν ποτέ υποχρεωτική· και, αυτό που έχει αξία να αναδειχθεί είναι ότι μέσω της αναγκαιάς και απαιτούμενης αιτιολογίας, το δικαστήριο με οποιοδήποτε ενδιάμεσο εφαρμοστέο καθεστώς μπορούσε να μην την χορηγήσει³³. Υπό το ισχύον καθεστώς, η ακολουθία των επιμέρους σκέψεων της αιτιολογίας της δικαστικής απόφασης, με γνώμονα τη σχέση επικουρικότητας μεταξύ των μέτρων ελαστικότητας της ποινής, το δικαστήριο έχει, όπως πάντα, ως αφετηρία τη χορήγηση αναστολής εκτέλεσης του συνόλου της ποινής, ακολούθως και εάν κριθεί για οποιονδήποτε λόγο ότι αυτή δεν μπορεί ή δεν πρέπει να χορηγηθεί, εξετάζει τη δυνατότητα μετατροπής της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας ή χρηματική ποινή -η δε προτεραιοποίηση αυτή προκύπτει από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρ.80^Α παρ.1, 104^Α παρ.1 και 50 ΠΚ, παρά την ανεπιτυχή διατύπωση που ακολούθησε ο νομοθέτης στις παραγράφους του άρθρ.99-, και εφόσον, ούτε αυτή η δυνατότητα είναι εφικτή, το δικαστήριο εξετάζει την αναστολή εκτέλεσης μέρους της ποινής ή τέλος, την πραγματική έκτιση ολόκληρης. Άξια αναφοράς είναι και η παρατήρηση ότι η αναστολή εκτέλεσης μέρους της ποινής, ως επαχθέστερη μορφή έκτισης της ποινής, παρά τις σκέψεις που διατυπώθηκαν ότι πρέπει να ερευνάται πριν την τυχόν μετατροπή (εκδοχή με την οποία συνηγορεί βέβαια το γράμμα των διατάξεων των άρθρ.104^Α παρ.1 και 80^Α παρ.1 ΠΚ, στις οποίες προβλέπεται ότι «αν το δικαστήριο κρίνει ότι δεν υπάγεται στις προϋποθέσεις εφαρμογής των άρθρων 99», χωρίς δηλαδή να παραπέμπει αποκλειστικά στην παρ.1 του άρθρ.), αναιρείται από την αιτιολογική έκθεση του ν.4619/2019 και την διατύπωση του άρθρ.99 παρ.1 και 5 του ισχύοντος ΠΚ, όπου σαφώς ορίζεται ότι προηγείται η μετατροπή της ποινής σε κοινωφελή εργασία ή χρηματική ποινή, όπως δέχτηκε πρόσφατα η υπ' αριθ.87/2023 απόφαση του ΑΠ³⁴.

Ήδη η κριτική που ασκήθηκε στις διατάξεις του άρθρ.99 νέου ΠΚ, επικεντρώνεται στη δυσπιστία του νομοθέτη απέναντι στο δικαστή και στην υπέρμετρη οριοθέτησή του κατά την εκτίμηση ζητημάτων που αφορούν τον τρόπο έκτισης της ποινής, με τη χρήση του «ψευδοεπιχειρήματος» της πάταξης της ατιμωρησίας, στην αποδόμηση βασικών αρχών του κράτους δικαίου, στην αναποτελεσματικότητα της αντεγκληματικής πολιτικής, από τη στιγμή που σχεδόν κάθε δράστης κακουργήματος με μειωμένη κατ' άρθρ.83 ΠΚ ποινή απειλείται με έκτιση ενός μέρους αυτής σε σωφρονιστικό κατάστημα και κυρίως, στον φόβο ότι οι νομοθετικές επιλογές ενδέχεται να οδηγήσουν το δικαστήριο σε επιεική ή -το απευκταίο- προαποφασισμένη στάση απέναντι στην καταδίκη του

³³ Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, Η αναστολή εκτέλεσης της ποινής: σήμερα και αύριο, ΠοινΔικ 2024/109, Λ. Μαργαρίτης-Γ. Νούσκαλης- Ν. Παρασκευόπουλος, ό.π., σελ.469 επ..

³⁴ Πρβλ. διατυπωθείσες θέσεις Εισαγγελέα Εφετών Λ. Νικολόπουλου σε σχετική εισήγηση στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών, με θέμα: «Η αναστολή εκτέλεσης της ποινής κατά το νέο Ποινικό Κώδικα, αναρτημένη σε: http://www.esdi.gr/nex/images/stories/pdf/epimorfosi/2019/nikolopoulos_2019pk.pdf.

δράστη ή την αναγνώριση ελαφρυντικών περιστάσεων για την αποφυγή της πραγματικής έκτισης του συνόλου της ποινής. Αναλύοντας με ψυχραιμία τους όρους δυνατότητας εφαρμογής των μέτρων ελαστικότητας στην έκτιση της ποινής, θα ήταν άδικο να εμμένει κανείς αδιακρίτως στο γενικότερο «ανάθεμα», στον νέο νόμο, καθόσον έχουν επανεισαχθεί ή εισαχθεί το πρώτον ρυθμίσεις που οδηγούν στην επιεικέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου, όπως η μετατροπή της ποινής και η αναστολή εκτέλεσης μέρους και έκτισης του υπολοίπου που καταλαμβάνει ποινές φυλάκισης ακόμη και άνω των 3 ετών, οι οποίες μέχρι την έναρξη ισχύος των επίμαχων διατάξεων την 1.5.2024 έπρεπε να εκτιθούν στο σύνολό τους.

Το πρόβλημα είναι ότι, από τη μία πλευρά η βασική μορφή χορήγησης της αναστολής εκτέλεσης της ποινής έχει αναμφισβήτητα υποστεί σημαντική συρρίκνωση ως προς το πεδίο εφαρμογής της και ότι, από την άλλη πλευρά, με δεδομένο το γράμμα του νόμου που σε κάποιες περιπτώσεις καλλιεργεί έδαφος για σοβαρό προβληματισμό, ελλοχεύει ο κίνδυνος επικράτησης ερμηνευτικών προσεγγίσεων που ενδεχομένως οδηγήσουν σε επιεική μεταχείριση δραστών που καταδικάστηκαν σε υψηλές ποινές φυλάκισης. Τα δύο αυτά άκρα διαμορφώνουν στο πεδίο αναστολής εκτέλεσης των ποινών δύο πόλους με ένα ενδιάμεσο κενό, το οποίο καλύπτεται μόνο και υπό προϋποθέσεις από τη δυνατότητα μετατροπής της περιοριστικής της ελευθερίας ποινής σε κοινωφελή εργασία ή χρηματική ποινή κατά τα άρθρ.104^Α και 80^Α ΠΚ, αντίστοιχα. Κι έτσι, αναδεικνύεται ο ρόλος των εφαρμοστών του δικαίου.

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΗΜΕΡΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ**

**ΜΥΤΙΛΗΝΗ, 28/6/2024
ΓΕΩΡΓΙΑ ΔΗΜΤΣΙΟΥΔΗ,
ΑΝΤΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ**